

Læreboken er Øyvind Dybvik Øyen (red.), Lærebok i utlendingsrett (Universitetsforlaget, 2018). Spørsmålet er i hovedsak behandlet i læreboken kap. 15, men kandidatene kan også trekke inn andre deler av pensum, for eksempel visum i kapittel 3 og, når det gjelder Dublin-samarbeidet, Vevstad, Vigdis: Kommentarer til utlendingsloven § 32 i Vigdis Vevstad (red.), "Utlendingsloven, kommentarutgave".

Sensorene bes være oppmerksomme på at læringskravet på denne nivå er «kjennskap til» følgende emner: «Materielle og prosessuelle regler for utlendingers adgang til riket, arbeid, opphold og bosetting, samt bortvisning og utvisning; Vern mot forfølgelse; og Forholdet mellom norsk rett og internasjonale konvensjoner, utlendingers rettslige stilling i Norge, det historiske og politiske grunnlaget for utlendingslovgivningen og rettshjelp».

Det sentrale er at kandidaten får frem at EU-retten har stor påvirkning på Norge når det gjelder utlendingsretten. Norge er bundet av en rekke rettskilder som følge av Dublin-samarbeidet når det gjelder ansvaret for behandling av asylsøknader, og Schengen-samarbeidet om felles yttergrenser. For å kunne besvare spørsmålet må kandidaten redegjøre for de viktigste kjennetegnene når det gjelder Schengen-samarbeidet og Dublin-samarbeidet.

Schengen-samarbeidet innebærer kort fortalt avskaffelse av inn- og utreisekontroll på indre grenser og utøvelse av felles yttergrensekontroll, men også for eksempel politisamarbeid og visumregler. Grunnpilarene i Schengen-samarbeidet er grensekontroll, retursamarbeid og visumsamarbeid.

Den særlig oppmerksomme kandidaten vil presisere at grensekontroll foregår på mange forskjellige steder og består av fire trinn: tiltak i tredjeland, samarbeid med naboland, grensekontroll på grenseovergangssteder, og kontroll inne på territoriet hvor retur av personer uten lovlig opphold er inkludert. Retur, på sin side, består av tre hovedkomponenter: felles regler for retur gjennom returdirektivet, praktisk samarbeid og tilbaketakelsesavtaler. Norge deltar i de komponenter som anses å være Schengen-relevante, nemlig returdirektivet og praktisk gjennomføring av returer. Den kandidat som oppmerksommer den indirekte koblingen mellom EU og Norge hva gjelder tilbaketakelsesavtaler (returavtaler) får plusspoeng.

Kandidaten kan også vise at Schengen-relevante spørsmål diskuteres i det såkalte Fellesorganet, eller Mixed Committee. Her kan Norge delta gjennom å for eksempel fremme sitt syn, men Norge kan ikke delta i stemmegivningen som er forbeholdt EUs medlemsstater. Men Norge må allikevel gjennomføre EUs Schengen-relaterte rettsakter når disse er vedtatt – for hvis Norge ikke gjør det følger det av samarbeidsavtalen at Schengen-samarbeidet opphører.

Norge må også, for å ta del av Schengen-samarbeidet, forplikte seg til å delta i Dublin-samarbeidet. Det er en sterk kobling mellom disse to samarbeidene og formålet har hele tiden vært å unngå at asylsøkere reiser fritt over indre grenser og søker asyl i flere land.

For å besvare oppgaven bør kandidaten også si noe om det sentrale ved the Common European asylum system (CEAS). Grunntanken med felles asylregelverk har vært å harmonisere asyllovgivningen og praksis så mye som mulig i Europa. Det er naturlig for kandidaten å forklare at mange forskjellige regler inngår, for eksempel: statusdirektivet om hvem som er konvensjonsflyktning og hvem som skal få subsidiær beskyttelse; mottaksdirektivet som regulerer hva slags mottakstilbud medlemslandene skal gi så lenge en asylsøker befinner seg i asylprosessen; og prosedyrdirektivet om asylsaksbehandlingsregler. Selv om Norge ikke er medlem av EU så deltar man i Schengen-samarbeidet og enkelte direktiv har likevel hatt stor betydning på norsk rett. Et eksempel her er Statusdirektivet som

inneholder vilkår for flyktningstatus og beskyttelse i EU. Statusdirektivet har vært til stor inspirasjon for innholdet i den norske utlendingslovens beskyttelsesbestemmelser, mens Norge formelt ikke er bundet av mottaksdirektivet eller prosedyrdirektivet.

Kandidaten bør dermed få frem at selv om Norge formelt bare er bundet av Schengen og Dublin, er vi likevel påvirket av det som ellers skjer på asylfeltet: det som følger av andre CEAS-regelverk, og, ikke minst, avgjørelser fra EU-domstolen. Kandidaten kan altså også vise til Den europeiske menneskerettsdomstolen (EMD), som kan behandle klager fra enkeltindivider og treffe rettslig bindende avgjørelser i enkeltsaker. Domstolen har med tiden blitt en sentral resurs når det gjelder beskyttelse av utlendingers rettigheter, ikke minst fordi medlemsland som Norge må rette seg etter en avgjørelse fra domstolen.

Kandidaten kan også gå in på en diskusjon om at migrasjon i økende grad har blitt en del av EUs utenrikspolitiske agenda ved økt samarbeid med migrantenes opprinnelsesland og transitland. Returavtaler kan her være en sentral del av en slik diskusjon.

Den særlig oppmerksomme kandidaten vil også diskutere de klare svakhetene med både Schengen- og Dublin-systemene. Både systemene bygger på tillit og denne tilliten har blitt satt på prøve mange ganger, for eksempel gjennom gjeninnføring av midlertidig indre kontroll som følge av relativt store asylankomster i 2015. Medlemslandene er også splittet når det gjelder å behandle asylsaker likt, hvilket har bidratt til sekundærbevegelser. EU har prøvd å ta kontroll over situasjonen gjennom felles innsatser slik som relokalisering.

Som vanlig gjelder at det ikke kan kreves at alle momenter fra pensum er med for å oppnå beste karakter, men studentene må vurderes ut fra hvilke deler av emnet som beskrives, hvilket presisjonsnivå som oppnås, og generelt hvilke kunnskaper og hvilken forståelse de viser. Sensorene må huske på at læringskravet hva gjelder oppgavens tema er «forståelse» (jf. «god forståelse»).

Denne veiledningen er skrevet uten å ha lest noen besvarelser. Hvis sensorene ser gjennomgående trekk ved besvarelsene som bør dekkes av veiledningen for å sikre like sensur mellom kommisjonene, ber jeg om å få kommentarer på e-post: maja.janmyr@nchr.uio.no